

הוועד הישראלי לאונסקו
ISRAEL NATIONAL
COMMISSION FOR UNESCO
اللجنة الإسرائيلية لليونسكو

UNESCO
Associated Schools Project
Israel

מדריך מעשי לבתי־ספר
המסונפים לאונסקו

Practical Manual
Associated Schools
Project

מדריך מעשי לבתי־ספר המסונפים לאונסקו

Practical Manual Associated Schools Project

עריכה:	דניאל בראלי
הדפסה:	חדוה עמר, מזכירות אונסקו
תרגום:	דן סגיר, תרגומים בינ"ל, י-ם
עריכה לשונית:	אילה ביבר
דפוס:	פלס שירותי דפוס בע"מ, י-ם
הפקה:	הועד הישראלי לאונסקו, מחלקת פרסומים, משרד החינוך

תוכן וציון

6	 ברוכים הבאים
7	 המדריך
10	● חלק ראשון –רשת בתי־הספר המסונפים לאונסקו (ASP)
24	● חלק שני – תהליך ההצטרפות לרשת
48	● חלק שלישי – ASP ברמה הלאומית
60	● חלק רביעי – ASP ברמה האזורית וברמה הבין־לאומית
68	● חלק חמישי – פרויקטים של "ספינת הדגל"
76	● חלק שישי – נספחים
79	 ביבליוגרפיה

ברוכים הבאים!

אוגדן זה הופק כדי לסייע לתהליך ההצטרפות לרשת בתי הספר המסונפים לאונסקו (ASPnet). האוגדן מיועד לענות על שאלות ביחס לפעולותיה, יעדיה ותפקידיה של הרשת בבתי הספר, ברמה הלאומית וברמה הבין־לאומית.

כל מדינה המשתתפת בפרויקט פועלת (במסגרת ASPnet) בהתאם למשאביה, תשתיתה והעדפותיה. המדריך מציע עקרונות פעולה פשוטים, ברורים, מתומצתים וקלים לשימוש עבור המדינות המשתתפות בפרויקט.

כל פרק באוגדן כולל מידע, דוגמאות, איורים והצעות מעשיות כיצד להיות חבר פעיל ב־ASPnet. המדריך "פתוח" ומאפשר למשתמש להוסיף, בהדרגה ולפי הצורך, חומר רלוונטי וכך ליצור אוגדן הדרכה, הן עבור בית הספר יחיד והן עבור הרשת כולה.

רק בזכות מאמץ מתמשך של תלמידים, מורים, מנהלי בתי הספר, הורים והקהילה יכולה רשת ASPnet לפעול, כשכולם ממוקדים במטרה משותפת - ליצור עולם טוב יותר המבוסס על שלום, סובלנות וכבוד הדדי!

מבוא

חשיבות תפקידו של המורה כגורם שינוי המקדם הבנה וסובלנות, מעולם לא היה כל-כך ברור כפי שהוא היום. תפקיד המורה קריטי אף יותר במאה העשרים ואחת. הצורך בשינוי מלאומניות צרה לאוניברסליות, מדעות קדומות אתניות ותרבותיות לסובלנות, להבנה ולפלורליזם, מאוטוקרטיה לדמוקרטיה [...] מטיל אחריות אדירה על המורים המשתתפים בגיבוש אופיו וחשיבתו של הדור החדש. הסיכונים רבים, ולערכים המוסריים המתגבשים בתקופת הילדות ובמהלך החיים נודעת חשיבות מיוחדת.¹

לאחר אשרור חוקת אונסקו בשנת 1946, נפגשו רבים מחשובי האינטלקטואלים, המהנדסים, המדענים והוגי הדעות, כדי לקבוע את האתגר הראשון במעלה של הארגון: לחזק את תפקיד החינוך בבניית "חומות השלום".²

המטה הראשי של אונסקו

היה צורך בתשובות מעשיות לתרגום תאוריה זו לשפת המציאות, ולקביעת הפעולות שיש לנקוט. התוצאה - בשנת 1953 הוקמה רשת בתי הספר המסונפים לאונסקו, שנועדה לסלול את הנתבי לבניית השלום דרך בית הספר.

אלפי בתי ספר בעולם כולו מעורבים בפיתוח שיטות וחומרים חינוכיים חדשים לקידום השלום, הסובלנות וההבנה הבין-לאומית.

גיבורי המאה העשרים

אלה מבינינו האחראים לתיאום הבין-לאומי של הרשת, פגשו את "בוני השלום" - מורי ASP - בהזדמנויות רבות.

בארצות הכי פחות מפותחות פגשנו מורים ומנהלים אשר למרות התשתית החומרית הדלה שלהם קיבלו את פנינו בנדיבות ובזרועות פתוחות. במדינות המתועשות, הסובלות לרוב מבעיות של אלימות וחוסר סובלנות, המורים שואפים להיאבק ברעות חולות האופייניות למחצית השנייה של המאה העשרים.

1 מתוך: J. Dellors, *Learning: The Treasure Within*. דוח שהוגש לוועדת החינוך הבין-לאומית של אונסקו למאה העשרים ואחת, עמ' 141.

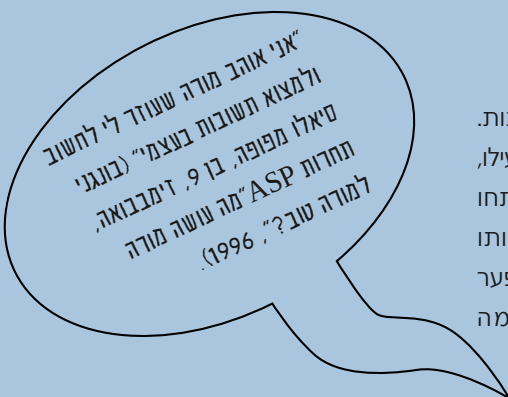
2 הואיל ומלחמות מתחילות במוחם של בני-אדם, זהו המקום שבו יש לבנות את השלום - (Since wars start in the mind of man, it is in the mind of that peace should be constued) מתוך המבוא לחוקת אונסקו, 1945.

פגשנו גם מורי ASP אשר בתנאים קשים ביותר מלמדים את זכויות האדם. נקודת המוצא שלהם היא ההצהרה האוניברסלית של זכויות האדם. ביקרנו בבית־ספר באזור מלחמה, שספג נזקים כבדים לאחר חודשי מצור, ותהינו כיצד לדבר על שלום עם מי ששרדו את אימי המלחמה, עם מי שאיבדו בני משפחה, עם מי שיש להם תלמידים שעדיין סובלים מהשפעות המלחמה? והנה, דווקא הם היו אלו שדיברו אִתנו על הצורך באהבה ועל הצורך להעניק לילדים אלו אמונה, עתיד ותקווה לשלום.

גיבורי המאה העשרים הם המורים של רשת בתי־הספר המסונפים, שמדי יום מטים שכם, למרות קשיים שונים, להכין טוב יותר את תלמידיהם לאתגרים של היום ומחר.

חלוצי המאה העשרים ואחת

אפשר לראות בגיבורים אלו של המאה העשרים גם את "חלוצי המאה העשרים ואחת". בארבעה עשורים בלבד הם הצליחו, במסגרת מפעלים "יחודיים" - לחדד את החשיבה, לפתח גישות, פעולות ומחויבויות של הילדים למען תרבות של שלום וסובלנות.

שליחות מוסרית

הם עובדים במערכות בתי־הספר ובכיתות. למרות היעדר תשתית מספקת הם הפעילו, באמצעות ההוראה, את דמיונם ופיתחו חידושים שנועדו להעמיק את שליחותו המוסרית של אונסקו. אנו מודעים לפער בין מה שמלמדים בכיתה לבין מה שמתרחש בעולם.

מורי הרשת עושים כמיטב יכולתם לגשר על פער זה. הם מעוררים אצל התלמידים, ולפעמים גם אצל הוריהם, רגישות באשר לצורך בשלום, סובלנות, כבוד הדדי וסולידריות. הם משתפים את התלמידים בדיונים על האתגרים הגדולים העומדים בפני האנושות, כגון היעדר פיתוח, פגיעה באיכות הסביבה, פער בין ארצות עשירות ועניות, ירידת ערכי המוסר, התגברות האלימות, שימוש בסמים.

שיטות רב־תחומיות

כבר עם הקמתה של הרשת הבינו מורי ASP את הצורך להטמיע שיטות רב־תחומיות, כדי שלבני נוער תהיה השקפה רחבה על המתרחש סביבם. "חשוב גלובלית (עולמית), ופעל לוקלית (מקומית)" - זוהי הססמה שמרבים להשתמש בה ברשת.

השתתפות המתמקדת בפעולה

בני הנוער של היום הם מקבלי ההחלטות של המחר. משום כך בתי הספר של ASP מפתחים שיטות הוראה המאפשרות להם להטמיע תחושה של אחריות, חשיבה אובייקטיבית ובונה, ושיטות לפתרון לא אלים של בעיות וסכסוכים המספקות הזדמנויות ליישם פעילויות של סולידריות.

תפקידים חדשים למורים

גאנה

מורי רשת ASP הרחיבו את תפקידיהם. יש הרואים את עצמם יותר ויותר כ"מאפשרים", ולא רק כמשאב ידע ולמידה בלבד. הם מעודדים את התלמידים לחקור, באמצעות שימוש בתקשורת, בשאלונים ובראיונות. הם מסייעים להם לנתח את הנתונים שנאספו ולהגיע למסקנות אובייקטיביות ובונות. הם ערים ליכולת היצירה והדמיון של התלמידים ומארגנים פעילויות שונות במסגרת בית הספר וגם לאחר שעות הלימודים - כגון תערוכות של ציורים ומופעי תרבות כמו דרמה, שירה ומחול.

בחברות שבהן יש גישה לאוטוסטרדה המידע, מחדירים לבתי הספר עצמם את הטכנולוגיות החדשות (תקשורת, מסדי נתונים חדשים, רשתות מידע), והמורים מדריכים את תלמידיהם להפיק את המרב מכלי למידה ומידע אלו, ולהרחיב את הידע והאופקים.

בעולם המשתנה במהירות, אחד האתגרים הגדולים ביותר של החינוך לקראת המאה העשרים ואחת הוא לסייע לנוער לא רק להיות חלק מהאירועים הגדולים, אלא גם לצפות אותם ולוודא שפניהם לשלום, שוויון ואחוה.

לא תמיד קל לבסס תרבות של שלום בבית הספר, בבית, בקהילה, באומה ובעולם. הדבר מחייב אומץ, חזון, עבודה קשה ומאמצים יום-יומיים.

ההשתתפות ברשת בתי הספר המסונפים מזמנת למורים, תלמידים, הורים וחברים אחרים בקהילה אפשרות יוצאת מן הכלל "לבנות את חומות השלום" בלבבות ובמוחות הילדים ובני הנוער העתידיים להיות מקבלי ההחלטות והמנהיגים של המחר.

